

Tussen de regels lezen:
**Hoe het hoger onderwijs
het lezen zichtbaar kan maken**

Jordi Casteleyn

Inhoud van de sessie

- Lezen in hoger onderwijs is zelden alleen een tekst lezen.
- Maar wat is lezen eigenlijk?
- En wat weten we over lezen in het hoger onderwijs?
- En wat kan het hoger onderwijs doen voor het lezen?
Drie mogelijke oplossingen.

**Lezen in hoger onderwijs
is zelden alleen een tekst lezen.**

Lezen in hoger onderwijs is zelden alleen een tekst lezen.

“Een behoefte is het aanvoelen van een tekort en het streven om dit tekort te bevredigen (subjectief karakter).”

Lezen in hoger onderwijs is zelden alleen een tekst lezen.

Consumenten

Als de prijs van één van de twee goederen (bv. pintjes) daalt en de prijs van het andere goed (bv. broodjes gezond) constant blijft, kan de consument met hetzelfde budget meer eenheden van dit goed (hier: pintjes) kopen. Dit komt door een reële toename van het inkomen (= nominale koopkracht), terwijl het nominale inkomen constant is gebleven. De nieuwe budgetlijn B_1 ligt dan boven de oorspronkelijke budgetlijn B_0 .

Resultaat

Ven prijsdaling (of een prijsstijging) wijzigt de helling van de budgetlijn.

Toets jezelf » Waar sta je?

1.2 De prijsvraagcurve (kortweg vraagcurve)

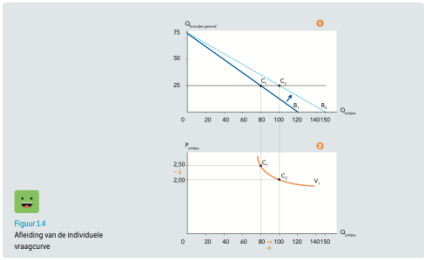
1.2.1 De afleiding van de individuele vraagcurve

Tot nu toe zagen we dat het spel van preferenties, inkomen en prijzen de optimale keuze van de consument bepaalt. Als we de relatie tussen de hoeveelheid en de prijs van een goed onderzoeken, beschouwen we alle andere factoren als constant (preferenties, inkomen en prijzen van andere goederen). Dit is de bekende ceteris paribusvoorwaarde.

ECONOMIE VAN DAGE 2024 19

1 Consumenten

We veronderstellen dat de prijs voor een pintje daalt van 2,50 EUR naar 2 EUR. Een broodje gezond kost nog steeds 4 EUR. Het budget bedraagt 300 EUR. Dit levert de nieuwe budgetlijn B_1 op.

Figuur 1.4
Afleiding van de individuele vraagcurve

Om te bepalen wat de gevolgen zijn van de prijsdaling van pintjes, moeten we weten wat de preferentie van de consument is voor broodjes gezond. We nemen aan dat hij steeds vijfenviering broodjes gezond wil hebben (cf. Figuur 1.4, grafiek 1). De totale uitgaven voor broodjes gezond bedragen dus 100 EUR. De resterende 200 EUR wordt besteed aan pintjes.

Als de prijs van een pintje 2,50 EUR is, kan de consument tachtig pintjes kopen (C, op budgetlijn B_0). Bij een prijs van 2 EUR koopt hij honderd pintjes (C_1 op budgetlijn B_1).

Wanneer naar dat als de prijs voor een pintje daalt van 2,50 EUR naar 2 EUR, de gevraagde hoeveelheid stijgt (van tachtig naar honderd pintjes). De vraagcurve van Figuur 1.4, grafiek 2, geeft de gevraagde hoeveelheid pintjes bij de respectieve prijzen¹.

De gevraagde hoeveelheid neemt toe als de prijs van het goed daalt en neemt af als de prijs stijgt. Er bestaat een negatief verband tussen de prijs en de gevraagde hoeveelheid van een bepaald goed. Vandaar dat de vraagcurve dalend verloopt.

1. Economie: behoudt het begrip van ceteris paribus voor en geeft de afleiding van de individuele vraagcurve (van de prijs tot de hoeveelheid) en de relatie van de gevraagde hoeveelheid met de prijs van het goed (van de prijs tot de hoeveelheid).

ECONOMIE VAN DAGE 2024 30

Lezen in hoger onderwijs is zelden alleen een tekst lezen.

De tekst lijkt te vragen:	Maar de student moet ook:
Lees deze inleiding	De overgang maken van leefwereld naar abstracte theorie
Begrijp “kiezen”	Zien dat kiezen hier een economisch begrip wordt
Bekijk figuur 0.1	Tekst en schema samen lezen
Leer “behoefte” en “schaarste”	Nieuwe vaktaal koppelen aan voorbeelden
Volg de redenering	Begrijpen waarom economie als wetenschap zo gedefinieerd wordt

**Lezen in hoger onderwijs
is zelden alleen een tekst lezen.**

Maar wat is lezen eigenlijk? ...

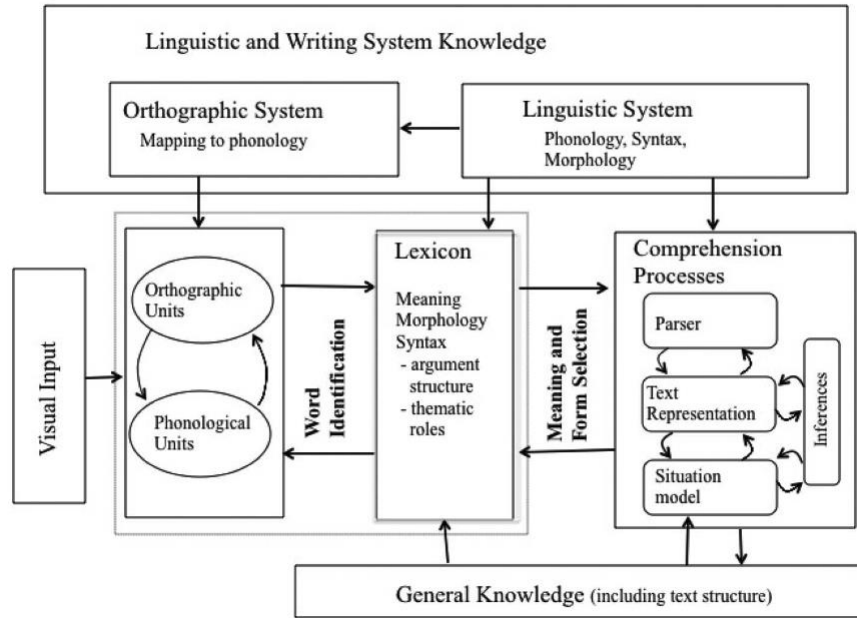
Maar wat betekent lezen volgens onderzoek? Deel 1.

The Simple View of Reading

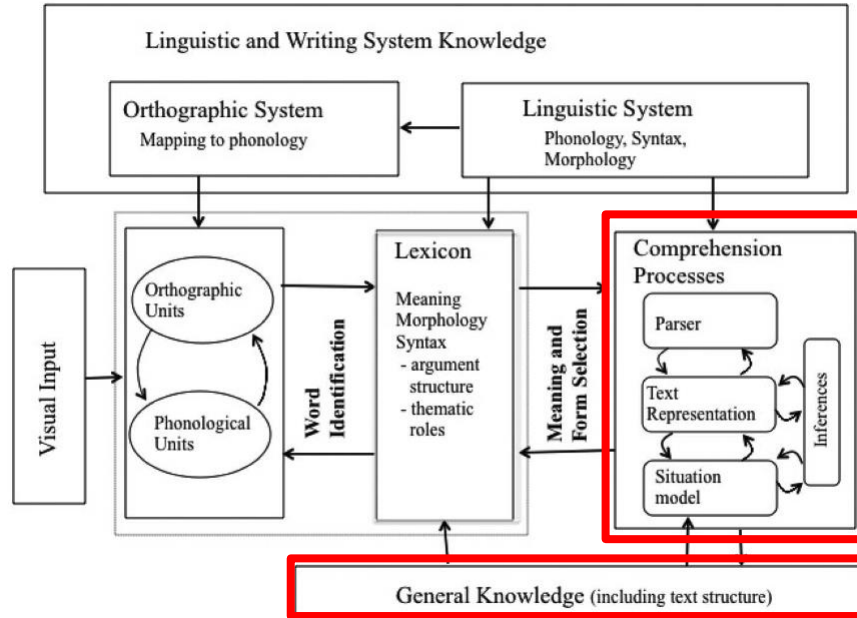
$$\text{leesbegrip} \\ = \\ \text{decoderen} \times \text{(luister)begrip}$$

Gough & Tunmer (1986)

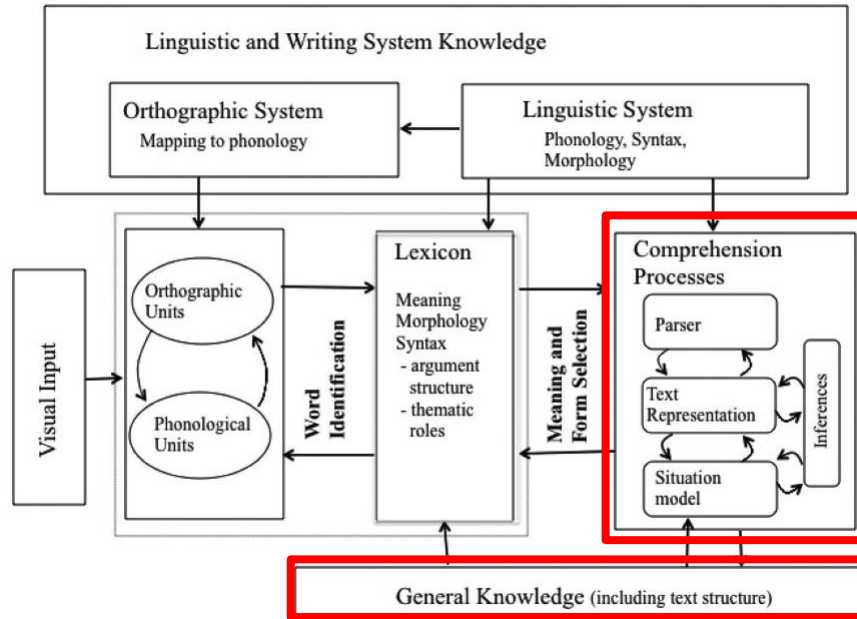
Maar wat betekent lezen volgens onderzoek? Deel 2.

Wat betekent lezen volgens onderzoek? Deel 2.

Wat betekent lezen volgens onderzoek? Deel 2.

- **Parser:** De “zinsontleider” in je hoofd. De parser bepaalt hoe woorden grammaticaal bij elkaar horen.
- **Text representation:** De mentale voorstelling van wat letterlijk in de tekst staat.
- **Situation model:** Een rijker mentaal beeld van de situatie waarover de tekst gaat. Je combineert tekstinformatie met achtergrondkennis.
- **Inferences:** Gevolgtrekkingen: informatie die je zelf toevoegt om de tekst logisch te maken.
- **General knowledge:** Algemene wereldkennis.

“While Cathy was riding her bike in the park, dark clouds began to gather, and it started to storm.”

- **Parser:** De “zinsontleider” in je hoofd. De parser bepaalt hoe woorden grammaticaal bij elkaar horen.
- **Text representation:** De mentale voorstelling van wat letterlijk in de tekst staat.
- **Situation model:** Een rijker mentaal beeld van de situatie waarover de tekst gaat. Je combineert tekstinformatie met achtergrondkennis.
- **Inferences:** Gevolgtrekkingen: informatie die je zelf toevoegt om de tekst logisch te maken.
- **General knowledge:** Algemene wereldkennis.

“While Cathy was riding her bike in the park, dark clouds began to gather, and it started to storm.”

- **Parser:** De “zinsontleider” in je hoofd. De parser bepaalt hoe woorden grammaticaal bij elkaar horen.
- **Text representation:** De mentale voorstelling van wat letterlijk in de tekst staat.
- **Situation model:** Een rijker mentaal beeld van de situatie waarover de tekst gaat. Je combineert tekstinformatie met achtergrondkennis.
- **Inferences:** Gevolgtrekkingen: informatie die je zelf toevoegt om de tekst logisch te maken.
- **General knowledge:** Algemene wereldkennis.

Wat weten we over lezen in het hoger onderwijs?

De zwakke lezers uit het hoger onderwijs zijn niet de zwakste lezers uit het secundair onderwijs.

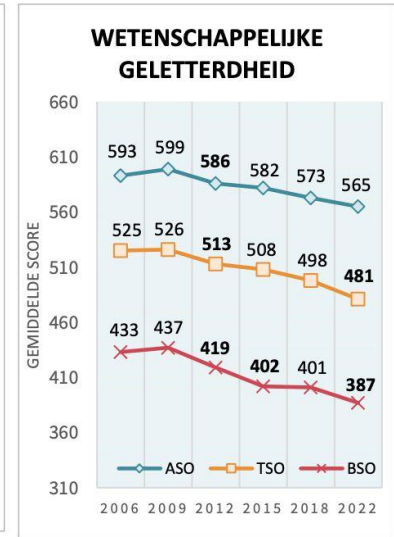
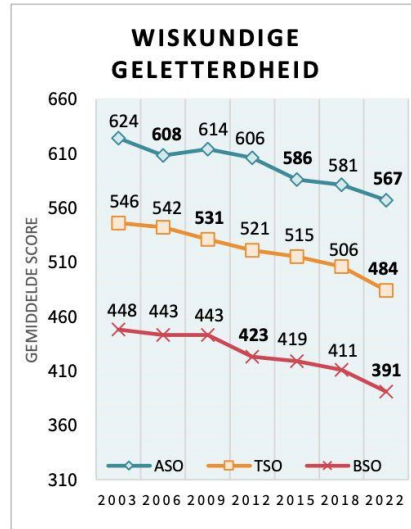

Niveau van leerlingen in Vlaanderen daalde nog nooit zo snel

Het niveau van Vlaamse leerlingen wat betreft lezen, wiskunde en wetenschappen is nog nooit zo sterk gedaald als tijdens de afgelopen jaren. Dat blijkt uit de nieuwe PISA-resultaten. Het niveau was nog nooit zo laag sinds het onderzoek in 2003 wordt uitgevoerd. Het daalt bovendien veel sneller dan in bijna alle andere landen. Het gemiddelde niveau in Vlaanderen blijft ondanks de daling wel hoger dan gemiddeld.

Cisse Michiels

© 11:01

Niveau	Punten	OESO-gemiddelde	Vlaanderen
6	> 698	1,2 (0,04)	1,0 (0,22)
5	626 - 698	6,0 (0,08)	6,7 (0,62)
4	553 - 626	16,9 (0,13)	19,3 (0,89)
3	480 - 553	25,3 (0,14)	26,5 (1,09)
2	407 - 480	24,4 (0,14)	22,7 (0,98)
1a	335 - 407	16,6 (0,12)	14,6 (0,80)
1b	262 - 335	7,6 (0,10)	7,1 (0,56)
1c	189 - 262	1,9 (0,05)	1,9 (0,38)
<1c	< 189	0,2 (0,02)	0,2 (0,10)

Noot. De standaardfout wordt tussen haakjes weergegeven.

In **Vlaanderen** presteert 76,1% van de leerlingen op of boven niveau 2, wat betekent dat **23,9% van de leerlingen niveau 2 niet haalt**. Bijna een kwart van de leerlingen in Vlaanderen beschikt dus niet over de vaardigheden om dagdagelijkse problemen op leesgebied aan te pakken. Gemiddeld overheen de OESO-landen haalt een significant groter aandeel leerlingen (26,3%) dit referentiepunt niet. Zowel overheen de OESO-landen als in Vlaanderen scoort het grootste aandeel laagpresteerders op niveau 1a.

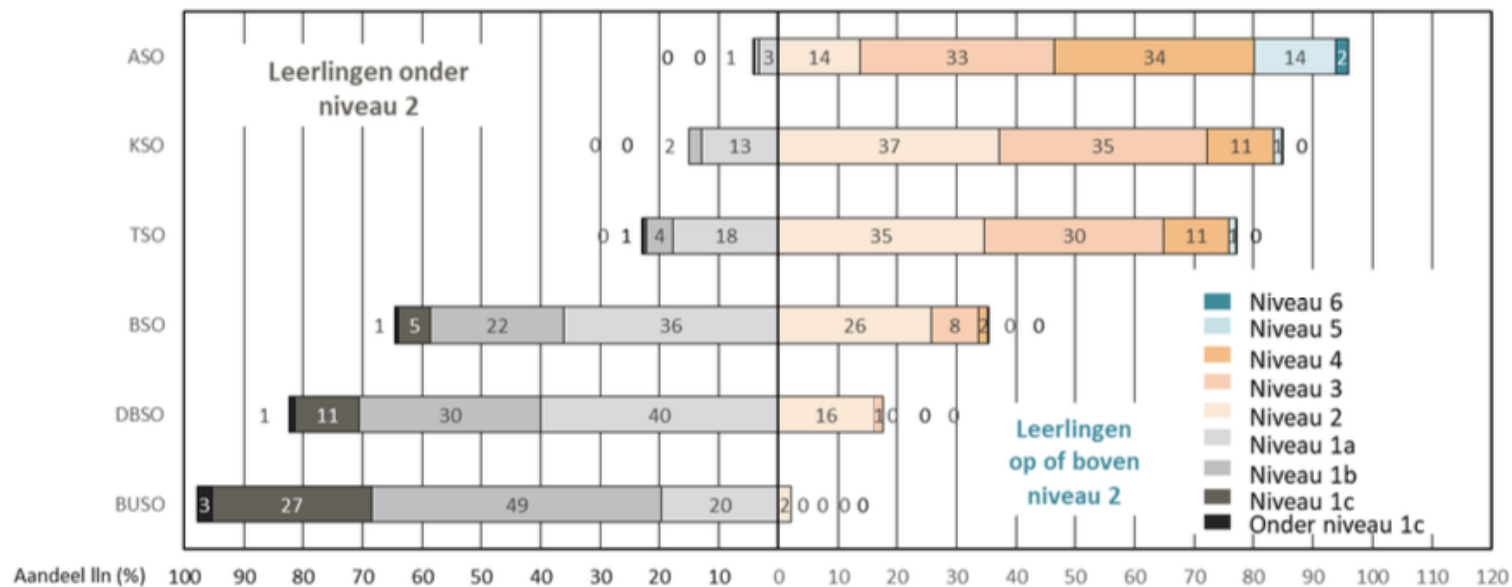
De Meyer et al. (2022)

2	407	<p>Op niveau 2 kan de lezer de hoofdgedachte in een tekst van gemiddelde lengte identificeren. De lezer kan de hoofdgedachte van een tekst herkennen, verbanden begrijpen of de betekenis afleiden uit een gedeelte van de tekst waar de informatie niet in het oog springt en de lezer eenvoudige gevolgtrekkingen moet maken. De lezer kan, wanneer hij/zij daartoe expliciet wordt aangezet, reflecteren over het doel van de tekst en over eenvoudige visuele of typografische kenmerken. De lezer kan beweringen vergelijken en de argumentatie evalueren op basis van een korte, expliciete verklaringen.</p>
---	-----	---

De Meyer et al. (2022)

De zwakke lezers uit het hoger onderwijs zijn niet de zwakste lezers uit het secundair onderwijs.

Figuur 2.14: Percentage leerlingen volgens hun niveau van leesvaardigheid naargelang onderwijsvorm (laagpresteerders)

Als de zwakke lezers uit het hoger onderwijs
niet de zwakste lezers uit het secundair onderwijs zijn,
kunnen we niet direct de oplossingen uit het secundair
onderwijs toepassen.

Hoe zit het met het leesbegrip in het hoger onderwijs?

- **56%** presteert goed op **letterlijk begrip**: informatie herkennen die expliciet in de tekst staat.
- **33%** presteert goed op **inferentieel begrip**: verbanden leggen en afleiden wat niet letterlijk gezegd wordt.
- **22%** presteert goed op **kritisch begrip**.
- **22%** presteert goed op **organisatorisch begrip**: structuur, hoofdgedachte en opbouw van de tekst doorzien.

Maar wel: slechts 7 bruikbare studies, samen goed voor slechts 1.044 studenten.

Hoger onderwijs selecteert studenten, maar neutraliseert verschillen in taalcompetentie niet.

1. **Woordenkennis doet ertoe**

Studenten met sterkere woordenkennis hebben gemiddeld betere kansen op studiesucces.

2. **Leeservaring doet ertoe**

Print exposure hangt samen met studiesucces, vooral in interactie met studentkenmerken.

3. **Taal werkt niet los van profiel en curriculum**

Thuis taal, vooropleiding en aantal uren wiskunde blijven krachtige voorspellers.

Lezen in het hoger onderwijs staat niet los van bredere academische geletterdheid, maar mag ook niet gereduceerd worden tot algemene studievaardigheid.

De student die in het hoger onderwijs struikelt over teksten heeft vaak onvoldoende academische taalbagage voor de nieuwe taak.

- **Niet alle studenten zijn gelijk** (Bonne & Casteleyn, 2025).

Studenten kunnen algemeen taalvaardig lijken, maar toch onvoldoende vertrouwd zijn met academische woorden die vanaf dag één in hoorcolleges en studiemateriaal voorkomen.

- **Academisch lezen staat niet op zichzelf** (Bonne & Casteleyn, submitted)
  - Algemene en academische woordenschat hangen significant samen met luisterbegrip.
  - Academische woordenschat voorspelt vooral prestaties bij zwakkere luisteraars.
  - Algemene woordenschat speelt sterker bij midden- en hogere groepen.

→ De student moet dezelfde conceptuele en academische taal ook horen, noteren, verwerken, bespreken en gebruiken.

Wat kan het hoger onderwijs doen voor het lezen?

Oplossing 1: tijdens de les

**De zwakke lezers uit het hoger onderwijs zijn niet
de zwakste lezers uit het secundair onderwijs, maar .... the big five!**

De zwakke lezers uit het hoger onderwijs zijn niet de zwakste lezers uit het secundair onderwijs, maar .... the big five!

- **Fonemisch bewustzijn:** herkent en manipuleert klanken zoals lettergrepen, rijm, begintijd en fonemen in gesproken woorden
- **'Phonics':** gebruikt de kennis van klank-letterkoppeling en strategieën om woorden te identificeren met de nodige flexibiliteit en vertrouwen om teksten te lezen
- **Fluency:** leest moeiteloos teksten in verschillende genres met het juiste tempo, de nauwkeurigheid en de expressie voor een verscheidenheid aan doelgroepen
- **Woordenschat:** gebruikt een diepe en brede woordenschatkennis om het zelfstandig begrijpen van teksten te vergemakkelijken
- **Begrip**
  - Kiest, rechtvaardigt en past verschillende begripsstrategieën toe om met teksten uit verschillende genres uit het curriculum om te gaan, zelfstandig of samen, en put hierbij uit achtergrondkennis.
  - Vergelijkt en synthetiseert informatie, gedachten en ideeën uit verschillende tekstbronnen.

Casteleyn (2025)

De zwakke lezers uit het hoger onderwijs zijn niet de zwakste lezers uit het secundair onderwijs, maar .... the big five!

- **Fonemisch bewustzijn:** herkent en manipuleert klanken zoals lettergrepen, rijm, begintijd en fonemen in gesproken woorden
- **'Phonics':** gebruikt de kennis van klank-letterkoppeling en strategieën om woorden te identificeren met de nodige flexibiliteit en vertrouwen om teksten te lezen
- **Fluency:** leest moeiteloos teksten in verschillende genres met het juiste tempo, de nauwkeurigheid en de expressie voor een verscheidenheid aan doelgroepen
- **Woordenschat:** gebruikt een diepe en brede woordenschatkennis om het zelfstandig begrijpen van teksten te vergemakkelijken
- **Begrip**
  - Kiest, rechtvaardigt en past verschillende begripsstrategieën toe om met teksten uit verschillende genres uit het curriculum om te gaan, zelfstandig of samen, en put hierbij uit achtergrondkennis.
  - Vergelijkt en synthetiseert informatie, gedachten en ideeën uit verschillende tekstbronnen.

Begrijpend lezen is geen generieke vaardigheid los van inhoud

- Leesbegrip is geen lineair proces van “tekst naar antwoord”, maar **een actief proces van betekenisopbouw**.
  - Leesbegrip is het opbouwen van een situation model.
  - Leesbegrip is het resultaat is van een georkestreerde set linguïstische en cognitieve processen, in interactie met achtergrondkennis, tekstkenmerken, en het doel van de leessituatie.
- **Leesstrategieën kennen is geen doel op zich.**
- Veel onderwijs besteedt veel tijd aan generieke strategie-instructie, maar de effecten bereiken vaak vrij snel een plateau.

Begrijpend leesonderwijs: Vijf ontwerpprincipes

= studenten toegang geven tot de kennis, taal en structuur die de tekst veronderstelt.

- 1. Begin met een inhoudelijk leesdoel.**
Niet de activiteit, maar de betekenis staat centraal.
- 2. Maak de tekst toegankelijk vóór het lezen.**
Relevante voorkennis, context, kernwoorden en structuur moeten niet aan het toeval worden overgelaten.
- 3. Modelleer hoe een geoefend lezer leest.**
Expliciete instructie en luidop denken maken onzichtbare leeshandelingen zichtbaar.
- 4. Laat studenten hun begrip bewaken.**
Zelfmonitoring is geen extraatje, maar een krachtige hefboom voor begrijpend lezen.
- 5. Laat de naverwerking structureren en samenvatten.**
Vragen achteraf volstaan niet; leerlingen moeten betekenis herordenen en expliciteren.

Eén tekst, drie leesmomenen: wat doet de docent?

Vóór het lezen	Tijdens het lezen	Na het lezen
Geef een inhoudelijk leesdoel	Modelleer het denkwerk	Laat begrip zichtbaar worden
Niet: “Lees de tekst en beantwoord de vragen.”	Toon hoe je afleidingen maakt.	Laat studenten kort schrijven.
Wel: “We lezen deze tekst om te begrijpen waarom verder studeren economisch als een investering kan worden gezien.”	“De tekst noemt studiekosten. Maar economisch moet ik ook denken aan wat je níét verdient terwijl je studeert: opportuniteitskost.”	“Leg in 5 zinnen uit waarom verder studeren tegelijk een kost en een investering is.”
Activeer 3 kernbegrippen: directe kosten, opportuniteitskost, langetermijnopbrengst.	Studenten markeren: staat letterlijk in de tekst / leid ik af / begrijp ik nog niet.	Gebruik verplicht 3 begrippen uit de tekst.

-> De docent maakt niet de tekst makkelijker, maar maakt zichtbaar hoe je de tekst moet lezen.

Kortom ...

- **Begrijpend lezen is lezen wat er niet staat:**

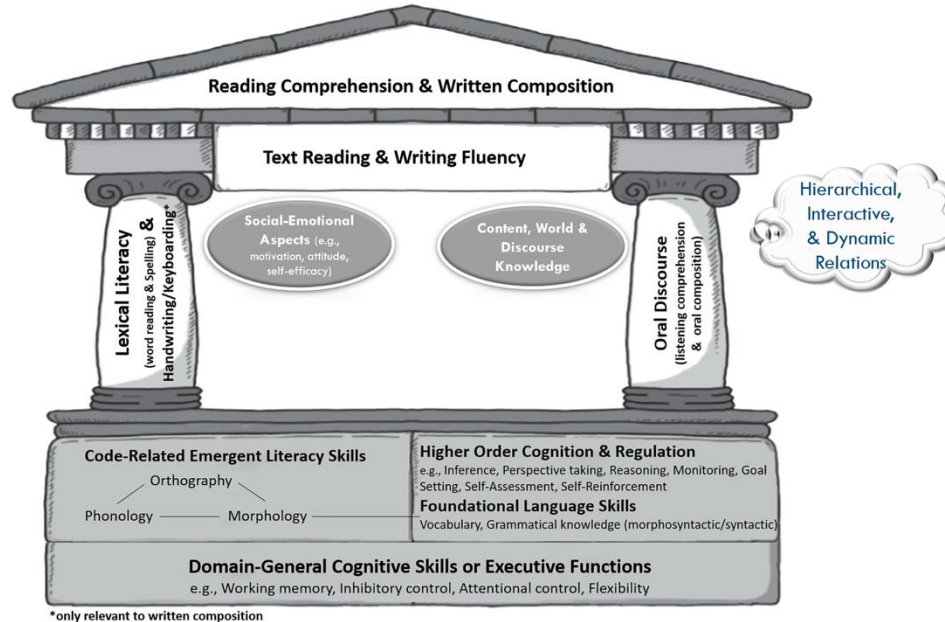
Vraag niet zozeer naar wat de tekst letterlijk zegt, maar vooral naar wat enkel de student zelf kan beantwoorden.

- Dus liever niet altijd: “Welke studiekosten noemt de tekst?”
- Maar vaker: “Wat gebeurt er economisch gezien wanneer iemand beslist om verder te studeren?”

- **Maak het leren zichtbaar:**

Inzetten op lezen betekent inzetten op spreken, maar vooral schrijven.

Want schrijven en lezen zijn delen van hetzelfde geheel: *Interactive Dynamic Literacy Model*

Wat kan het hoger onderwijs doen voor het lezen?

Oplossing 2: het curriculum?

Achtergrondkennis speelt een belangrijke rol in diep tekstbegrip, en slechte lezers grijpen er minder spontaan naar terug (Castles et al., 2018)

- Relevante achtergrondkennis wordt geactiveerd wanneer het *situation model* tijdens het lezen wordt opgebouwd.
- Inferenties steunen mee op die kennis.
- **Daarom bij elke tekst:**
  - welke ***begrippen*** veronderstelt deze tekst?
  - welke historische / maatschappelijke / wetenschappelijke ***context*** is nodig?
  - welke school- en vaktaal***woorden*** dragen de tekst?
  - welke ***voorkennis*** moet geactiveerd worden vóór studenten lezen?

Een opleiding moet daarom niet alleen teksten opgeven, maar ook een leestraject ontwerpen.

1. Maak een “leeslijn” doorheen de opleiding:

Niet elke docent moet een taaldocent zijn, maar de opleiding moet wel weten waar studenten leren omgaan met steeds complexere teksten.

Bijvoorbeeld,

Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3
Basisbegrippen herkennen	Redeneringen reconstrueren	Bronnen kritisch vergelijken
Handboek en inleidende teksten	Artikels, rapporten, cases	Complexe vakliteratuur
Begrijpen wat er staat	Begrijpen hoe de tekst werkt	Zelf positie innemen

Een opleiding moet daarom niet alleen teksten opgeven, maar ook een leestraject ontwerpen.

1. Maak een “leeslijn” doorheen de opleiding:

Niet elke docent moet een taaldocent zijn, maar de opleiding moet wel weten waar studenten leren omgaan met steeds complexere teksten.

Bijvoorbeeld,

Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3
Basisbegrippen herkennen	Redeneringen reconstrueren	Bronnen kritisch vergelijken
Handboek en inleidende teksten	Artikels, rapporten, cases	Complexe vakliteratuur
Begrijpen wat er staat	Begrijpen hoe de tekst werkt	Zelf positie innemen

Maken we teksten toegankelijker, of maken we lezen overbodig?
Of ondersteunen we onze studenten?

Maken we teksten toegankelijker, of maken we lezen overbodig? Of ondersteunen we onze studenten?

0 Inleiding

0.1 Het doel van de economische wetenschap

In het de les zal je gaan horen over de economische wetenschap. Hoe wordt deze wetenschap gebruikt om de werking van de economie te begrijpen? Hoe wordt deze wetenschap gebruikt om de werking van de economie te begrijpen? Hoe wordt deze wetenschap gebruikt om de werking van de economie te begrijpen?

De vraag die men zich kan stellen is: hoe wordt deze wetenschap gebruikt om de werking van de economie te begrijpen? Hoe wordt deze wetenschap gebruikt om de werking van de economie te begrijpen? Hoe wordt deze wetenschap gebruikt om de werking van de economie te begrijpen?

0.1.1 Behoeftes

Wat is de behoefte aan economische wetenschap? Hoe wordt deze wetenschap gebruikt om de werking van de economie te begrijpen? Hoe wordt deze wetenschap gebruikt om de werking van de economie te begrijpen? Hoe wordt deze wetenschap gebruikt om de werking van de economie te begrijpen?

De economische wetenschap is een wetenschap die de werking van de economie bestudeert. Het is een wetenschap die de werking van de economie bestudeert. Het is een wetenschap die de werking van de economie bestudeert.

De economische wetenschap is een wetenschap die de werking van de economie bestudeert. Het is een wetenschap die de werking van de economie bestudeert. Het is een wetenschap die de werking van de economie bestudeert.

Versus

IS THERE LESS DISCRIMINATION IN OCCUPATIONS WHERE RECRUITMENT IS DIFFICULT?

STEPH BART, BART COCKX, NILS GHYSEL, AND CORA VANDAELE*

The authors empirically test the conventional relationship between hiring discrimination and labor market tightness at the level of the occupation. To this end, they conduct a correspondence test in the youth labor market. In line with theoretical expectations, results show that, compared to males, candidates with a foreign-sounding name are equally often invited to a job interview if they apply for occupations for which recruitment is difficult with the test, they have no need to use as many applications for occupations for which labor market tightness is low. Findings are robust to various sensitivity checks.

Becker (1977) argued that discrimination is difficult to sustain in a perfectly competitive product market because it is costly, so a firm that discriminates by not hiring a productive minority worker will be driven out of the market by a competing firm that takes advantage of this profit.

*Steph Bart is an Assistant Researcher at Ghent University and is affiliated with the Institute for the Study of Labor (IZA) and the University of Antwerp. Bart Cockx is a Full Professor at Ghent University and is affiliated with the University of Antwerp, IZA, and the Center for Economic Studies, Wo University. Nils Ghysel is an Intern at Public Employment. Cora Vandaele is an Researcher at IZA. The project research was initiated and supported by the Flemish Ministry of Economic Affairs and the Flemish Government. We thank the editor and three anonymous referees for their constructive comments, which helped us to improve the quality of our manuscript. In addition, we are grateful to Michiel Buijs, Bart Engelen, Sabine Hoffmeyer, Thomas Griesens, David Haeckels, Bart Hoen, Jeroen Koolstra, Hans Koolstra, Michiel Van Der Venne, Yohan Van Velsland, and the seminar participants at Ghent University, Tilburg University, the European Network on Unemployment in Youth Workshop 2016, the Institute for Employment Research (IER) conference on Public Employment in Public Evaluation, and the Public PhD Workshop in Applied Economics 2017 for their insightful comments and suggestions, which have helped to improve the manuscript. In addition, we are grateful to the Public Employment Agency of Flanders (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Arbeidsmarkt) for the provided statistics. A short appendix with copies of the complete program used to generate the results presented in the article is available from the first author on steph.bart@UGent.be.

Keywords: hiring discrimination, ethnic discrimination, labor market tightness, field experiments

JEL Classification: J24, J31, J61, J62, J63, J64, J65, J66, J67, J68, J69, J70, J71, J72, J73, J74, J75, J76, J77, J78, J79, J80, J81, J82, J83, J84, J85, J86, J87, J88, J89, J90, J91, J92, J93, J94, J95, J96, J97, J98, J99, K00, K01, K02, K03, K04, K05, K06, K07, K08, K09, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K27, K28, K29, K30, K31, K32, K33, K34, K35, K36, K37, K38, K39, K40, K41, K42, K43, K44, K45, K46, K47, K48, K49, K50, K51, K52, K53, K54, K55, K56, K57, K58, K59, K60, K61, K62, K63, K64, K65, K66, K67, K68, K69, K70, K71, K72, K73, K74, K75, K76, K77, K78, K79, K80, K81, K82, K83, K84, K85, K86, K87, K88, K89, K90, K91, K92, K93, K94, K95, K96, K97, K98, K99, L00, L01, L02, L03, L04, L05, L06, L07, L08, L09, L10, L11, L12, L13, L14, L15, L16, L17, L18, L19, L20, L21, L22, L23, L24, L25, L26, L27, L28, L29, L30, L31, L32, L33, L34, L35, L36, L37, L38, L39, L40, L41, L42, L43, L44, L45, L46, L47, L48, L49, L50, L51, L52, L53, L54, L55, L56, L57, L58, L59, L60, L61, L62, L63, L64, L65, L66, L67, L68, L69, L70, L71, L72, L73, L74, L75, L76, L77, L78, L79, L80, L81, L82, L83, L84, L85, L86, L87, L88, L89, L90, L91, L92, L93, L94, L95, L96, L97, L98, L99, M00, M01, M02, M03, M04, M05, M06, M07, M08, M09, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20, M21, M22, M23, M24, M25, M26, M27, M28, M29, M30, M31, M32, M33, M34, M35, M36, M37, M38, M39, M40, M41, M42, M43, M44, M45, M46, M47, M48, M49, M50, M51, M52, M53, M54, M55, M56, M57, M58, M59, M60, M61, M62, M63, M64, M65, M66, M67, M68, M69, M70, M71, M72, M73, M74, M75, M76, M77, M78, M79, M80, M81, M82, M83, M84, M85, M86, M87, M88, M89, M90, M91, M92, M93, M94, M95, M96, M97, M98, M99, N00, N01, N02, N03, N04, N05, N06, N07, N08, N09, N10, N11, N12, N13, N14, N15, N16, N17, N18, N19, N20, N21, N22, N23, N24, N25, N26, N27, N28, N29, N30, N31, N32, N33, N34, N35, N36, N37, N38, N39, N40, N41, N42, N43, N44, N45, N46, N47, N48, N49, N50, N51, N52, N53, N54, N55, N56, N57, N58, N59, N60, N61, N62, N63, N64, N65, N66, N67, N68, N69, N70, N71, N72, N73, N74, N75, N76, N77, N78, N79, N80, N81, N82, N83, N84, N85, N86, N87, N88, N89, N90, N91, N92, N93, N94, N95, N96, N97, N98, N99, O00, O01, O02, O03, O04, O05, O06, O07, O08, O09, O10, O11, O12, O13, O14, O15, O16, O17, O18, O19, O20, O21, O22, O23, O24, O25, O26, O27, O28, O29, O30, O31, O32, O33, O34, O35, O36, O37, O38, O39, O40, O41, O42, O43, O44, O45, O46, O47, O48, O49, O50, O51, O52, O53, O54, O55, O56, O57, O58, O59, O60, O61, O62, O63, O64, O65, O66, O67, O68, O69, O70, O71, O72, O73, O74, O75, O76, O77, O78, O79, O80, O81, O82, O83, O84, O85, O86, O87, O88, O89, O90, O91, O92, O93, O94, O95, O96, O97, O98, O99, P00, P01, P02, P03, P04, P05, P06, P07, P08, P09, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P16, P17, P18, P19, P20, P21, P22, P23, P24, P25, P26, P27, P28, P29, P30, P31, P32, P33, P34, P35, P36, P37, P38, P39, P40, P41, P42, P43, P44, P45, P46, P47, P48, P49, P50, P51, P52, P53, P54, P55, P56, P57, P58, P59, P60, P61, P62, P63, P64, P65, P66, P67, P68, P69, P70, P71, P72, P73, P74, P75, P76, P77, P78, P79, P80, P81, P82, P83, P84, P85, P86, P87, P88, P89, P90, P91, P92, P93, P94, P95, P96, P97, P98, P99, Q00, Q01, Q02, Q03, Q04, Q05, Q06, Q07, Q08, Q09, Q10, Q11, Q12, Q13, Q14, Q15, Q16, Q17, Q18, Q19, Q20, Q21, Q22, Q23, Q24, Q25, Q26, Q27, Q28, Q29, Q30, Q31, Q32, Q33, Q34, Q35, Q36, Q37, Q38, Q39, Q40, Q41, Q42, Q43, Q44, Q45, Q46, Q47, Q48, Q49, Q50, Q51, Q52, Q53, Q54, Q55, Q56, Q57, Q58, Q59, Q60, Q61, Q62, Q63, Q64, Q65, Q66, Q67, Q68, Q69, Q70, Q71, Q72, Q73, Q74, Q75, Q76, Q77, Q78, Q79, Q80, Q81, Q82, Q83, Q84, Q85, Q86, Q87, Q88, Q89, Q90, Q91, Q92, Q93, Q94, Q95, Q96, Q97, Q98, Q99, R00, R01, R02, R03, R04, R05, R06, R07, R08, R09, R10, R11, R12, R13, R14, R15, R16, R17, R18, R19, R20, R21, R22, R23, R24, R25, R26, R27, R28, R29, R30, R31, R32, R33, R34, R35, R36, R37, R38, R39, R40, R41, R42, R43, R44, R45, R46, R47, R48, R49, R50, R51, R52, R53, R54, R55, R56, R57, R58, R59, R60, R61, R62, R63, R64, R65, R66, R67, R68, R69, R70, R71, R72, R73, R74, R75, R76, R77, R78, R79, R80, R81, R82, R83, R84, R85, R86, R87, R88, R89, R90, R91, R92, R93, R94, R95, R96, R97, R98, R99, S00, S01, S02, S03, S04, S05, S06, S07, S08, S09, S10, S11, S12, S13, S14, S15, S16, S17, S18, S19, S20, S21, S22, S23, S24, S25, S26, S27, S28, S29, S30, S31, S32, S33, S34, S35, S36, S37, S38, S39, S40, S41, S42, S43, S44, S45, S46, S47, S48, S49, S50, S51, S52, S53, S54, S55, S56, S57, S58, S59, S60, S61, S62, S63, S64, S65, S66, S67, S68, S69, S70, S71, S72, S73, S74, S75, S76, S77, S78, S79, S80, S81, S82, S83, S84, S85, S86, S87, S88, S89, S90, S91, S92, S93, S94, S95, S96, S97, S98, S99, T00, T01, T02, T03, T04, T05, T06, T07, T08, T09, T10, T11, T12, T13, T14, T15, T16, T17, T18, T19, T20, T21, T22, T23, T24, T25, T26, T27, T28, T29, T30, T31, T32, T33, T34, T35, T36, T37, T38, T39, T40, T41, T42, T43, T44, T45, T46, T47, T48, T49, T50, T51, T52, T53, T54, T55, T56, T57, T58, T59, T60, T61, T62, T63, T64, T65, T66, T67, T68, T69, T70, T71, T72, T73, T74, T75, T76, T77, T78, T79, T80, T81, T82, T83, T84, T85, T86, T87, T88, T89, T90, T91, T92, T93, T94, T95, T96, T97, T98, T99, U00, U01, U02, U03, U04, U05, U06, U07, U08, U09, U10, U11, U12, U13, U14, U15, U16, U17, U18, U19, U20, U21, U22, U23, U24, U25, U26, U27, U28, U29, U30, U31, U32, U33, U34, U35, U36, U37, U38, U39, U40, U41, U42, U43, U44, U45, U46, U47, U48, U49, U50, U51, U52, U53, U54, U55, U56, U57, U58, U59, U60, U61, U62, U63, U64, U65, U66, U67, U68, U69, U70, U71, U72, U73, U74, U75, U76, U77, U78, U79, U80, U81, U82, U83, U84, U85, U86, U87, U88, U89, U90, U91, U92, U93, U94, U95, U96, U97, U98, U99, V00, V01, V02, V03, V04, V05, V06, V07, V08, V09, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V31, V32, V33, V34, V35, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V45, V46, V47, V48, V49, V50, V51, V52, V53, V54, V55, V56, V57, V58, V59, V60, V61, V62, V63, V64, V65, V66, V67, V68, V69, V70, V71, V72, V73, V74, V75, V76, V77, V78, V79, V80, V81, V82, V83, V84, V85, V86, V87, V88, V89, V90, V91, V92, V93, V94, V95, V96, V97, V98, V99, W00, W01, W02, W03, W04, W05, W06, W07, W08, W09, W10, W11, W12, W13, W14, W15, W16, W17, W18, W19, W20, W21, W22, W23, W24, W25, W26, W27, W28, W29, W30, W31, W32, W33, W34, W35, W36, W37, W38, W39, W40, W41, W42, W43, W44, W45, W46, W47, W48, W49, W50, W51, W52, W53, W54, W55, W56, W57, W58, W59, W60, W61, W62, W63, W64, W65, W66, W67, W68, W69, W70, W71, W72, W73, W74, W75, W76, W77, W78, W79, W80, W81, W82, W83, W84, W85, W86, W87, W88, W89, W90, W91, W92, W93, W94, W95, W96, W97, W98, W99, X00, X01, X02, X03, X04, X05, X06, X07, X08, X09, X10, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X18, X19, X20, X21, X22, X23, X24, X25, X26, X27, X28, X29, X30, X31, X32, X33, X34, X35, X36, X37, X38, X39, X40, X41, X42, X43, X44, X45, X46, X47, X48, X49, X50, X51, X52, X53, X54, X55, X56, X57, X58, X59, X60, X61, X62, X63, X64, X65, X66, X67, X68, X69, X70, X71, X72, X73, X74, X75, X76, X77, X78, X79, X80, X81, X82, X83, X84, X85, X86, X87, X88, X89, X90, X91, X92, X93, X94, X95, X96, X97, X98, X99, Y00, Y01, Y02, Y03, Y04, Y05, Y06, Y07, Y08, Y09, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y40, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55, Y56, Y57, Y58, Y59, Y60, Y61, Y62, Y63, Y64, Y65, Y66, Y67, Y68, Y69, Y70, Y71, Y72, Y73, Y74, Y75, Y76, Y77, Y78, Y79, Y80, Y81, Y82, Y83, Y84, Y85, Y86, Y87, Y88, Y89, Y90, Y91, Y92, Y93, Y94, Y95, Y96, Y97, Y98, Y99, Z00, Z01, Z02, Z03, Z04, Z05, Z06, Z07, Z08, Z09, Z10, Z11, Z12, Z13, Z14, Z15, Z16, Z17, Z18, Z19, Z20, Z21, Z22, Z23, Z24, Z25, Z26, Z27, Z28, Z29, Z30, Z31, Z32, Z33, Z34, Z35, Z36, Z37, Z38, Z39, Z40, Z41, Z42, Z43, Z44, Z45, Z46, Z47, Z48, Z49, Z50, Z51, Z52, Z53, Z54, Z55, Z56, Z57, Z58, Z59, Z60, Z61, Z62, Z63, Z64, Z65, Z66, Z67, Z68, Z69, Z70, Z71, Z72, Z73, Z74, Z75, Z76, Z77, Z78, Z79, Z80, Z81, Z82, Z83, Z84, Z85, Z86, Z87, Z88, Z89, Z90, Z91, Z92, Z93, Z94, Z95, Z96, Z97, Z98, Z99.

- > Als een tekst té gestructureerd is, moeten studenten geen situation model meer bouwen.
- > Maar kan elke student dit leesniveau aan? Zelfs met ondersteuning? Waar ligt de drempel?

Een opleiding moet daarom niet alleen teksten opgeven, maar ook een leestraject ontwerpen

2. Een curriculum moet expliciet maken welke genres studenten moeten leren lezen.

Een student moet een financiële analyse kunnen schrijven, maar moest die nooit lezen?

Wie het genre niet herkent, weet vaak ook niet waar hij op moet letten.
En elke opleiding heeft zijn eigen leesgenres.

Een opleiding moet daarom niet alleen teksten opgeven, maar ook een leestraject ontwerpen

3. Een curriculum is niet alleen een reeks vakken, maar een systeem dat kennis laat terugkeren.

Een kennisrijk curriculum?

Maar over welke kennis spreken we eigenlijk?

Over de befaamde baseball-studies in leesonderzoek:

““Some kinds of domain knowledge are likely to be related to age, gender, socio- economic status, and region. How might future studies of knowledge and comprehension account for aspects of students’ culture and identity?” (Reynolds, Hattan, & Markham, 2025)

Wat kan het hoger onderwijs doen voor het lezen?

Oplossing 3: buiten de les

Lezen is een sociale praktijk: een *community of readers*.

1. **Hoe complexer de leestaak, hoe belangrijker rijke interactie rond de tekst moet worden** (cf. Kock, 2005).

Als we studenten diep willen laten lezen, moeten we niet alleen teksten aanbieden, maar ook de sociale ruimtes creëren waarin betekenis kan ontstaan (cf. Graham, 2018).

2. **Motivatie is meer dan plezier** (Ryan & Deci, 2020).

3. **Maar er is de nood aan een gedeeld referentiekader.**

Studenten zitten in dezelfde opleiding maar in andere culturele werelden.
Kan je dan nog samen betekenis opbouwen?

Kortom ...

Tussen de regels lezen:

Hoe het hoger onderwijs het lezen zichtbaar kan maken

- **Tijdens de les** maken we het leesproces zichtbaar.
-> “Hoe help ik studenten deze tekst begrijpen?”
- **In het curriculum** maken we de opbouw zichtbaar.
-> “Hoe bouwen we leescomplexiteit op doorheen de opleiding?”
- **Buiten de les** maken we lezen sociaal en betekenisvol.
-> “Hoe maken we de studenten lid van een *community of readers*?”

Tussen de regels lezen:
**Hoe het hoger onderwijs
het lezen zichtbaar kan maken**

Jordi Casteleyn

Referenties

- Bonne, P., & Casteleyn, J. (2025). Academic vocabulary size as a predictor for early academic achievement: A case study of an easy-to-administer, low-stakes, post-entry test. *Dutch Journal of Applied Linguistics*, 14, Article 19780. <https://doi.org/10.51751/dujal19780>
- Bonne, P., & Casteleyn, J. (2026). *Exploring L1 listening comprehension in higher education: Is it language, strategy, or is it personal?* [Manuscript submitted for publication].
- Castles, A., Rastle, K., & Nation, K. (2018). Ending the reading wars: Reading acquisition from novice to expert. *Psychological Science in the Public Interest*, 19(1), 5–51. <https://doi.org/10.1177/1529100618772271>
- Casteleyn, J. (2025). Building better readers: Key findings from a broad evidence review. *The Reading Teacher*, 79(1), Article e70015. <https://doi.org/10.1002/TRTR.70015>
- De Cruydt, I., & De Velder, S. (2024). *Economie vandaag 2024*. Academia Press.
- De Meyer, I., Berlamont, L., Hoedt, L., Janssens, R., Lermytte, A., Warlop, N., & van Braak, J. (2023). *Vlaams rapport PISA2022*. Universiteit Gent. <https://www.pisa.ugent.be/uploads/images/Vlaams-Rapport-2022.pdf>
- de-la-Peña, C., & Luque-Rojas, M. J. (2021). Levels of reading comprehension in higher education: Systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 12, Article 712901. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.712901>
- Gough, P. B., & Tunmer, W. E. (1986). Decoding, reading, and reading disability. *Remedial and Special Education*, 7(1), 6–10. <https://doi.org/10.1177/074193258600700104>
- Graham, S. (2018). A revised writer(s)-within-community model of writing. *Educational Psychologist*, 53(4), 258–279. <https://doi.org/10.1080/00461520.2018.1481406>
- Kim, Y.-S. G., & Zagata, E. (2024). Enhancing reading and writing skills through systematically integrated instruction. *The Reading Teacher*, 77(6), 787–799. <https://doi.org/10.1002/trtr.2307>
- Kock, N. (2005). Media richness or media naturalness? The evolution of our biological communication apparatus and its influence on our behavior toward e-communication tools. *IEEE Transactions on Professional Communication*, 48(2), 117–130. <https://doi.org/10.1109/TPC.2005.849649>
- Perfetti, C., & Stafura, J. (2014). Word knowledge in a theory of reading comprehension. *Scientific Studies of Reading*, 18(1), 22–37. <https://doi.org/10.1080/10888438.2013.827687>
- Reynolds, D., Hattan, C., & Markham, M. (2025). Fair or foul? Interrogating the role of baseball knowledge in studies of knowledge and comprehension. *Reading Research Quarterly*, 60(1), Article e575. <https://doi.org/10.1002/rrq.575>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, 61, Article 101860. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2020.101860>
- Vandervieren, E., & Casteleyn, J. (2020). De relatie tussen taalcompetentie, numerieke geletterdheid en academisch studiesucces: Een verkennende studie. *Pedagogische Studiën*, 97(2), 76–95.